

Finnwatch ry

LAUSUNTO 26.5.2016

Asia: Valtioneuvoston periaatepäätös ympäristön kannalta hyvien viljelytapojen ja eläinten hyvinvointia sekä elintarviketurvallisuutta edistävien tuotanto-olosuhteiden edistämisestä julkisissa elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoissa.

Finnwatch kiittää maa- ja metsätalousministeriötä mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa. Lausumme seuraavaa:

Julkisia hankintoja tehdään Suomessa vuosittain noin 35 miljardin edestä. Tällä hetkellä erilaisia tuotteita ja palveluita hankitaan valtiolla ja kunnissa pääasiassa halvimman hinnan perusteella kyselemättä tuotteiden alkuperän ja vastuullisuuden perään. Kun vain hinta ratkaisee, kotimaiset tuotteet häviävät hintakilpailun, ja julkisilla varoilla päädytään joskus ostamaan jopa vastuuttomasti tuotettuja tuotteita.

Finnwatch pitää positiivisena maa- ja metsätalousministeriön aietta antaa poliittista ohjausta ympäristön kannalta kestävien tuotanto-olosuhteiden edistämiseksi julkisissa hankinnoissa. Jos tavoitteena on varmistaa markkinoiden toimivuus, toimijoiden samanlainen kohtelu sekä Suomen kauppataseen korjaaminen, Finnwatch katsoo, että poliittinen ohjaus olisi tehokkainta tehdä maa- ja metsätalousministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyöllä. Periaatepäätöstä tulisi laajentaa pelkistä elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoista kaikkiin julkisiin hankintoihin siten, että periaatepäätöksessä huomioitaisiin ekologisen kestävyuden lisäksi myös sosiaalinen vastuullisuus.

Finnwatch ehdottaa, että maa- ja metsätalousministeriö tekee yhteistyötä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa ja laatii yhteisen valtioneuvoston periaatepäätöksen sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden lisäämiseksi julkisissa hankinnoissa.

Suomessa valmistellaan parhaillaan hankintalain kokonaisuudistusta. Hankintadirektiivin (2014/23/EU) mukaan ”[j]äsenvaltioiden on toteutettava aiheellisia toimenpiteitä varmistukseksi, että talouden toimijat noudattavat hankintasopimuksia toteuttaessaan sovellettavia ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita, jotka on vahvistettu unionin oikeudessa, kansallisessa lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai [hankintadirektiivin] liitteessä X luetelluissa kansainvälisissä ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisissa säännöksissä.” Kaikkein tehokkain tapa puuttua julkisten hankintojen vastuullisuuteen on säätää EU-direktiivin ns. sosiaalinen lauseke hankintalakiin direktiivin mukaisesti sitovana hankintaperiaatteena, ei vain tavoitesäännöksenä.

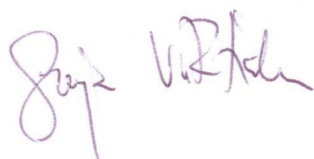
Finnwatch ehdottaa, että EU-direktiivin sosiaalilauseke säädetään Suomen kansalliseen hankintalakiin sitovana hankintaperiaatteena. Sosiaalisen lausekkeen velvoitteiden noudattaminen on varmistettava eri hankintamenettelyvaiheita koskevissa säännöksissä ilman poikkeuksia ja hankintayksiköille jätettävää harkinnanvaraa. Siitä tulee säätää pakollisena poissulkemisperusteena, ei harkinnanvaraisena poissulkemisperusteena.

Keskeinen este kestävien julkisten hankintojen tekemiseen on hankkijoiden osaamisen puute.

Finnwatch esittää, että hankintalaissa tulee säätää hankintayksiköille annettavasta neuvonnasta, joka sisältää vastuullisuusnäkökohtien huomioimisen julkisissa hankinnoissa. Neuvonnan järjestäjäksi tulee osoittaa ensisijainen vastuutaho valtionhallinnossa.

Hankintalaissa tulee säätää neuvontavelvoitteen proaktiivisuudesta eli neuvontaa antavien tahojen on jaettava aktiivisesti tietoa vastuullisuuskriteerien käyttötavoista ja kehitettävä tätä koskevaa ohjeistusta. Neuvonnassa on viran puolesta kiinnitettävä neuvoa kysyvän hankintayksikön huomioita vastuullisuuskriteereihin ja suositeltava niiden käyttöä. Neuvontatahon on tarjottava tukea hankintamenettelyjen vastuullisuusriskien kartoittamiseen ja suunnitteluun ja toteuttamiseen hankintojen toteuttamiseksi yhteiskuntavastuullisesti.

Helsingissä 26.5.2016

Sonja Vartiala
toiminnanjohtaja
044-5687465
sonja.vartiala@finnwatch.org